

JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM

Haridus- ja Teadusministeerium
hm@hm.ee

Teie 11.09.2025

Meie 03.10.2025

nr 8-2/25/3806, HTM/25-
0993/-1K
nr 8-2/7457

**Haridus- ja teadusministri määruse
"Teaduseetika komitee ja teaduseetika
väärkäitumisjuhtumite menetlemise
komisjoni moodustamise ja hinnangute
andmise kord" eelnõu kooskõlastamine**

Austatud minister

Haridus- ja Teadusministeerium on saatnud Justiits- ja Digiministeeriumile kooskõlastamiseks haridus- ja teadusministri määruse „Teaduseetika komitee ja teaduseetika väärkäitumisjuhtumite menetlemise komisjoni moodustamise ja hinnangute andmise kord“ eelnõu. Justiits- ja Digiministeerium kooskõlastab eelnõu järgmiste märkustega.

- 1. Eelnõu § 2** – teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni korralduse seaduse (TAKS) § 26 lg 1 kohaselt on teaduseetika komitee ülesanne täita ka isikuandmete kaitse seaduse (IKS) § 6 lg 4 sätestatud ülesannet, seega tuleb eelnõu § 2 esimest lõiget täiendada, et oleks selgelt aru saada, et teaduseetika komitee ei hinda üksnes eetilisust.

Sama säte annab teaduseetika komiteele õiguse määrata, millistes valdkondades on neil eetilise hindamise pädevus. Juhime tähelepanu, et seadus sellist volitusnormi üldse ei anna, seega ei ole võimalik määrusega valdkondi kitsendada, veel enam ei saa komitee ise oma pädevusi määrama hakata. Tegemist on riigi vaates keskse üksusega, kelle pädevused tuleb ka riigi poolt määrata.

TAKS-i kohaselt (§ 26 lg 7) on antud volitus üksnes järgmiselt:

„Teaduseetika väärkäitumisjuhtumite menetlemise komisjoni moodustamise korra ja hinnangute andmise korra, samuti käesoleva paragrahvi lõikes 5 nimetatud tasuta teenuste loetelu, tasude suuruse ning tasu küsimise korra kehtestab teadus- ja arendustegevuse valdkonna eest vastutav minister määrusega.“.

Seadusandja tahe on olnud kõikide teadusuuringute eetilise hindamise viimine ühte eetikakomiteesse. See on ka selgelt välja toodud TAKS-i eelnõu¹ seletuskirjas: „Teaduseetika riikliku korralduse väljatöötamise üks eesmärke oli korrastada teadusuuringute eetilise hindamise süsteemi, muu hulgas oli ootuseks eetikakomiteede hindamispõhimõtete ühtlustamine, kiirema ja lihtsama taotluste menetlemise protseduuri tagamine ning kõikide teadusuuringute eetilise hindamise üleviimine ühte eetikakomiteesse.“.

¹ [Eelnõu - Riigikogu](#)

Ka seletuskirjas on selgitatud, et teaduseetika komitee moodustamise üheks eesmärgiks on võimaldada hinnangu andmist kõikidele teadusuuringutele. Eelnõu § 4 lg 7 p 2 kohaselt võib teaduseetika komitee taotluse menetluse lõpetada, kui tal puudub pädevus taotluse valdkonnas hinnangu andmiseks. Seletuskirjas aga ei selgitata, mis siis taotleja edasi peaks tegema. Seega luuakse siiski olukord, kus taotlejal ei olegi võimalik hinnangut saada. Leiame, et punktis 2 menetlemise lõpetamise alus ei ole kooskõlas üldise eesmärgiga ning tuleks eelnõust välja jätta.

2. **Eelnõu § 4 lg 1** kohaselt esitatakse taotlus Eesti teadusinfosüsteemi (ETIS) kaudu. Lõike 2 kohaselt tuleb esitada teadus- ja arendustegevuse teostaja andmed. Palume eelnõu täiendada, milliseid teostaja andmeid esitada tuleb. Palume eelnõu veel täiendada, et juhul, kui uuring põhineb andmekogude andmetel, tuleb esitada vastava andmekogu nimetus ning teave isikuandmete töötlemise eesmärkide, andmekoosseisu ja isikute kohta, kelle andmeid soovitakse, samuti rakendatavate isikuandmete kaitse meetmete kirjeldus, sealhulgas andmete hoidmise, säilitamise, turvalisuse ja kustutamise kohta.
3. **Eelnõu § 4 lg 7 p 6** kohaselt on teaduseetika komiteel õigus menetlus lõpetada, kui ta leiab, et kavandatava uuringu eetilised riskid on madalad ning hinnangu andmine ei ole vajalik. Juhime tähelepanu, et kui IKS § 6 kohaselt on eetikakomitee hinnangu andmine kohustuslik, siis ei saa komiteel olla õigust hinnangu andmisest keelduda. Seega tuleb säte sõnastada selliselt, et menetluse lõpetamine on lubatud sellistel tingimustel üksnes juhul, kui eetikakomitee hinnangu andmise kohustus ei tulene seadusest. Veel parem oleks, kui sellisel juhul ei ole mitte õigus menetlus lõpetada, vaid et eetikakomitee annab hinnangu, et riskid on madalad. See annab ka uuringu tegijale kindluse, et taotlus on eeltiselt hinnatud, riskid on madalad ning ta võib uuringu teostamisega edasi minna.
4. Palume eelnõu seletuskirja sisukokkuvõttes kajastada ka informatsioon selle kohta, milline on mõju halduskoormusele ning selle kasvu korral ülevaade, mille võrra olemasolevat halduskoormust vähendatakse (hea õigusloome ja normitehnika eeskirja (HÖNTE) § 41 lg 2 p 3). Halduskoormust puudutav informatsioon kajastub küll seletuskirjas mitmes kohas, kuid sellegipoolest tuleb see ka sisukokkuvõttes esitada.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Liisa-Ly Pakosta
justiits- ja digiminister

Markus Ühtigi 51914873
Markus.Yhtigi@justdigi.ee

Kristel Niidas